

DZIENNIK POMORSKI

PRZEDPŁATA:

Miesięcznie w ekspedycji	2,55 zł.
Z odnośniami i w agencjach	2,65 „
Na pocztę, już z odnośniami	2,89 „
Kwartalnie w ekspedycji	7,65 „
Na pocztę, już z odnośniami	8,67 „

Strajki i inne wypadki zwalniają Wydawnictwo z dostarczania numerów bez zwrotu części kwoty abonamentowej.

OGŁOSZENIA:

na 4 s ronie 6 lam. od wiersza mm. lub jego miejsca 15 gr., na 3 str. 30 gr., na 2 str. 60 gr. Dla W. M. Gdańska te same liczby w guldenach. Tłumaczenia i ogl. skomplikowane o 20 proc. drożej. Ogl. z innych krajów płatne tylko w walucie tychże. Terminowego ogłoszenia się nie gwarantuje.

Ogłoszenia przyjmuje się do godz. 9 przed poł.

Sroda: Stanisława Kostki
Czwartek: Jukunda

CHOJNICE, czwartek dnia 14 listopada 1929 r.

Słońca wschód 7.19 zachód 16.09
Księżycy wschód 15.02 zach. 2.21

Ostatnia kolonia niemiecka

Ciężkie położenie i wszystkie trudności, jakie przeżywają Prusy Wschodnie, Niemcy zasadniczo i wyłącznie kładą na karb istnienia „polskiego korytarza” i, co za tem idzie, na „wyspę położoną” i „odcięcie” (Abschnürung) tej prowincji. Dużo światła na tę sprawę, tak namiętnie rozgłaśnianą przez niemiecką propagandę, rzuca p. Kazi mierz Smogorzewski w ostatniej swej książce pt. „La Pologne, l'Allemagne et le corridor”.

Zestawiając opinie samych Niemców, p. Smogorzewski wykazuje, że Prusy należy traktować jako ostatnią kolonię niemiecką. Twierdzenie swoje przeprowadza w sposób bardzo ciekawy i przekonujący, z którym warto się zaznajomić. Opiera się on na czterech zasadniczych faktach: 1) Prusy były i są kolonią niemiecką, 2) trudności Prus płyną nie z braku związku z metropolją, 3) trudności stworzyli sami Niemcy przez odcięcie Prus od wymiany z Polską, 4) zrozumienie tego stanu szerzy się w samych Prusach.

Prusy Wschodnie, zawsze z wyjątkiem okresu, gdy Polska jako państwo nie istniała, były tyłko enklawą terytorjalną między Polską, Litwą i Bałtykiem. W odniesieniu do terytorjum narodowego niemieckiego, były one wyspą i kolonią, tak jak niemieckie powiaty w Transylwanii. Traktat wersalski sytuacji podstawowej nie zmienił, co stwierdził jego autorowie w „Odpowiedzi na uwagi delegacji niemieckiej” z dnia 16 czerwca 1919 roku pisząc, że Prusy Wschodnie aż do 1866 r. nie były objęte granicami politycznymi Niemiec i że historycy niemieccy zawsze uważali, iż Prusy Wschodnie nie są krajem niemieckim z pochodzenia, lecz tylko kolonią niemiecką. Położenie Prus Wschodnich nie jest również unikatem w swym rodzaju, jak twierdzą Niemcy, gdyż miasto Zara w odniesieniu do Włoch i Ulster w odniesieniu do Anglii, znajdują się w takiej samej sytuacji jak Prusy Wschodnie w stosunku do Niemiec. Kraj mający własne wybrzeże i własne porty, nie może również uskarżać się na „odcięcie”. Morze nie oddziela, lecz łączy, tak np. Sycylja nie jest oddzielona od Włoch, ani Korsyka od Francji.

Trudności Prus Wschodnich płyną nie z braku związku z Rzeszą, ten związek bowiem przez istnienie „korytarza” nie został naruszony, a nawet jest silniejszy, niż przed wojną. Przed wojną mieszkańcy Prus Wschodnich również odczuwali swoje odosobnienie, posługiwano się w znacznej mierze transportem morskim obecnie zaś tranzyt pociągów osobowych i towarowych przez korytarz odbywa się bez żadnych przeszkód tak, że Niemcy zarzucili myśl skierowania, choćby częściowego, handlu drogą morską. I wszakże przed wojną handel niemiecko - wschodniopruski odbywał się morzem, dziś zaś, mimo istnienia „korytarza”, odbywa się drogą lądową. Jakżeż więc może na mówić o braku łączności z metropolją. Związek kulturalny i duchowy jest również dziś silniejszy, niż przed wojną, czego dowodem są setki milionów, wydawane na „obronę germanizmu w Prusach”, na różne „Sofortprogrammy” i „Hilfprogrammy”. Wyludnienie się Prus Wschodnich, nad czem tak Niemcy biadają, datuje się nie od czasu istnienia „korytarza”. Emigracja ludności do Rzeszy istniała już przed wojną. Berlińska „Deutsche Zeitung” (15. 8. 1928) oblicza, że od 1900 do 1927 roku opuściło Prusy pół miliona ludzi, wskutek czego obecnie zaludnienie tej prowincji wynosi 56 mieszkańców na klm. kw. podczas gdy w innych okolicach Niemiec zagęszczenie ludności dochodzi do 138 mieszkańców na klm. kw.

Trudności Prus Wschodnich są istotne i poważne, lecz ich źródła szukać należy nie w fakcie istnienia polskiego korytarza. Oddalenie Prus Wschodnich od okolic przemysłowych niemieckich jest powodem trudności wywozu produktów rolnych. Tak np. koszt transportu tonny żyta z Królewca do Essen jest przeszło dwa razy wyższy,

Uciekają z raju bolszewickiego

Moskwa, (AW.) W obecnej chwili w Moskwie i okolicach podmiejskich znajduje się około 10 tys. kolonistów Niemców przybyłych z Syberji, oczekujących decyzji władz sowieck. co do ich dalszych losów. Ostatnio przybyła z Syberji do Moskwy partja 4 tys. kolonistów, którzy posprzedali za bezcen swój dobytek by za wszelką cenę wydostać się z „sowieckiego raju”. Rząd kanadyjski zawiadomił że zezwoli na wjazd do Kanady niemieckim menonitom pod tym tylko warunkiem, o ile menonici kanadyjscy przyjmą za nich odpowiedzialność. Organizacje menonitów w Europie i Ameryce zebrały już znaczne kwoty, aby pomóc swym współwyznawcom w wydostaniu się z Sowietów. Rząd niemiecki ze swej strony obiecał pomoc osiedleniu się na terenach Rzeszy tym Niemcom, którzy nie będą przyjęci do Kanady. Koloniści, którzy nie zdołają się nigdzie osiedlić będą musieli wrócić na Syberję.

W Rosji nie wolno wierzyć w Boga

Moskwa, (AW.) GPU. wykryło w Kazaniu wielką organizację miejscowych komunistów, która jako cel wysunęła walkę z antyreligijną polityką partji i rządu sowieckiego. Cała grupa w skład której wchodził funkcjonariusze czerwonej armji a nawet i GPU. została aresztowana.

Ciekawa sprawa przed sądem

Katowice, (AW.) Ciekawą sprawę rozpatrywał sąd grodzki w Katowicach. Przed rokiem powstała na Śląsku organizacja niemiecka, stojąca na gruncie naszej państwowości — niemiecki związek kulturalno - gospodarczy. Organizacja ta została zaskarżona przez istniejący dawniej niemiecki związek kulturalny dla polskiego Śląska o nieprawne przybranie podobnie brzmiącej nazwy. Sąd skargę oddalił.

niż taki sam tran. między New Yorkiem a Anvers. Wielka własność w Prusach (stanowiąca olbrzymi procent ogólnej własności rolnej) przeżywa obecnie ciężki kryzys. W artykule zamieszczonym w „Deutsche Tageszeitung” (29. 12. 28.) Karl von Plehwe, właściciel ziemski i deputowany do Land tagu pruskiego, pisze, że na 1665 majątków liczących ponad 100 ha jest 214 zadłużonych ponad 70 procent wartości, 163 do 70 procent a 62 do 60 procent wartości. Królewiecka „Ostpreussische Zeitung” z dnia 23 sierpnia 1928 oblicza, że ilość majątków sprzedawanych ciągle wzrasta. I tak, gdy w 1925-26 r. sprzedano majątków poniżej 20 ha 90, od 20 - 100 ha 21, a powyżej 100 ha 9, to w roku 1927-28 majątków poniżej 20 ha sprzedano 277, od 20 do 100 ha 121 i powyżej 100 — 73.

Ciężkie położenie Prus spowodowali sami Niemcy, prowokując i przeciągając wojnę celną z Polską. Pomyślność tej prowincji zależna jest przede wszystkim od zaplecza polskiego, a stosunki handlowe z Polską są koniecznością życiową. Dowodem tego jest fakt, że mimo wojny celnej polsko - niemieckiej, która zmniejszyła stosunki handlowe Niemiec i Polski, import polski z Prus Wschodnich między rokiem 1923 a 1926 zmniejszył się prawie o 300 procent, a eksport do Prus zwiększył się niemal o 500 procent.

Zrozumienie niebezpiecznej sytuacji mimo an typoskiego nastroju szerzy się w Prusach Wschodnich. Najwcześniej, bo już w roku 1919 przewidział wszystkie przyszłe trudności Prus ekonomi sta niemiecki dr. Simon, syndyk Izby Handlowej w Królewcu, który twierdził, że „idea unji celnej między Prusami Wschodnimi a Polską nasuwa się jako konieczność”. Dzięki takiej unji zniknęłyby niedogodności, będące rezultatem inkorporacji do systemu ekonomicznego Rzeszy, Polska zaś byłaby zainteresowaną w rozwoju portu w Królewcu i nie kładłaby całego wysiłku w Gdańsk”. Tylko będąc silne ekonomicznie, Prusy Wschodnie mogłyby utrzymać unję polityczną z Niemcami.

Były „Oberpräsident” Prus von Batocki na

Stronictwo Narodowe a praca w radach miejskich

Poznań, (AW.) W dniu 10 bm. odbył się w Poznaniu pierwszy zjazd radnych miejskich, wybranych z listy stronnictwa narodowego oraz z list grawitujących ku temu stronnictwu. Obradom przewodniczył senator dr. Seyda. Zjazd powziął rezolucję, wzywającą radnych miejskich, wybranych z list wyżej wspomnianych do stworzenia w poszczególnych radach miejskich klubów pod nazwą „narodowy klub gospodarczy”.

Meksykańskie wybory na krwawo

London, (AW.) Donoszą tu z Meksyku, iż pomiędzy stronnictwami dwóch kandydatów na prezydenta wynikły tu krwawe starcia, w których 3 osoby zostały zabite, a 12 rannych. Rozruchy wybuchły w czasie demonstracji, jaką urządzili zwolennicy Jose Dancocelosa, którzy podpaliłi główną kwaterę swych przeciwników, należącą do senora Rubro. Policja dopiero przy użyciu broni demonstrantów rozpedziła. Oczekują tu dalszych rozruchów, w związku ze zbliżaniem się terminu wyborów prezydenta, wyznaczonych na dzień 17 listopada.

Straszna eksplozja gazu

Elyrja (Ohio U.S.A.) (AW.) W tutejszej fabryce maszyn wydarzyła się w sobotę straszna eksplozja gazu. Pięciu robotników poniosło śmierć, 9 zostało ciężko rannych. Jak przypuszczają, pod gruzami budynku, który siłą eksplozji został zniszczony, znajdują się jeszcze liczne zwłoki robotników. Narazie nie można stwierdzić dokładnie liczby ofiar. Jak się okazuje jeden z majstrów po przyjeździe do pracy poczuł silny zapach gazu, lecz pomimo, iż uprzedził swego towarzysza, ten zapalił pa pierosa, co stało się przyczyną eksplozji.

rozprawie (13. 12. 1920.) wytoczonej Beckmannowi o zarzut polonofilstwa, między innymi powiedział: „Každy wie, że my musimy mieć stosunki handlowe z Polską”.

Obecnie, mimo że rząd Rzeszy stara się zaradzić trudnościom, czego dowodem jest znaczne zmniejszenie taryfy kolejowej na towary wysyłane do Królewca i zezwolenie na kredyty na powiększenie portu w Królewcu, gdzie mają być pobudowane nowe baseny, pojawiają się głosy niezadowolenia, a nawet groźby. Wspomniany już dr. Plehwe podaje w dalszym ciągu wyżej cytowanego artykułu kilka projektów, na wykonanie których państwo w dałoby w ciągu dwóch lat 500 milionów marek i tak kończy swój artykuł: „Jeżeli 1-go kwietnia 1929 nic nie będzie uczynione, cierpliwość Prus Wschodnich skończy się. Są jeszcze w Prusach Wschodnich ludzie, mający odwagę wziąć w swoje ręce losy tej prowincji. My nie chcemy być Polakami, my chcemy zostać Prusakami”.

Korespondent „Deutsche Allgemeine Zeitung” (8. 2. 29.) donosi z Elbląga, że słyszał na własne uszy tego rodzaju zdania: „Denn wär ja all besser der Polack kam...” Do tego współpracownik nacjonalistycznego pisma dodaje: „Mówi się, że Polacy czynią propagandę. W rzeczywistości jest to wcale niepotrzebne. Różnica między sytuacją ekonomiczną tutaj a w Polsce bije sama w oczy i stanowi najlepszą propagandę”. Podobnie burmistrz Królewca dr. Lohmeier w wywiadzie udzielonym berlińskiemu „Lokalanzeiger” (29. 2. 1929) daje wyraz pogładowi, że „czas pracuje dla Polski”.

P. Smogorzewski cytując głosy dr. Simona, von Batockiego, Plehwego, redaktora „Lokalanzeiger” i burmistrza Lohmeiera stwierdza, że oby wate Prus Wschodnich, których nie oślepia w zupełności szowinizm i nienawiść do Polski, widzą niemożliwość istnienia obecnego stanu rzeczy i trwania wojny celnej z Polską. Ujęcie kwestji Prus Wschodnich przez p. Smogorzewskiego mo że stanowić wzór logicznego rozwiązania zagadnienia. Pokonywuje on przeciwnika jego własną bronią, której ten wyprzeć się nie może.

W Berlinie oczekują w tym tygodniu prowizorium handlowego z Polską

Kraków, 12. 11. 29.

„Hl. Kurj. C.” donosi: Jak się Wasz korespondent dowiaduje w tut. sferach rządowych spodziewają się, że **podpisanie prowizorium handlowego polsko - niemieckiego będzie mogło nastąpić już z końcem przyszłego tygodnia.**

Jak się okazuje, jeszcze przed oficjalnym spotkaniem obu delegacji, toczyły się między posłem **Rauscherem** a kierownikiem polskiej delegacji **min. Twardowskim pertraktacje**, które doprowadziły do **uzgodnienia zasadniczych linii** przyszłego traktatu handlowego tak, że celem obecnych rokowań, prowadzonych przez fachowe delegacje, jest już tylko **sfinalizowanie pewnych technicznych szczegółów.**

Jakkolwiek publikowanie bliższych szczegółów byłoby w tej chwili niewskazane, to jednak już dzisiaj podać możemy pewne ogólne zasadnicze ramy przyszłej polsko - niemieckiej umowy gospodarczej.

Prowizorium handlowe składać się będzie z dwóch części tj. z traktatu właściwego i jako aneksu protokołu tajnego.

Traktat właściwy obejmuje: 1) **postanowienie o zniesieniu wszelkich ograniczeń eksportowych i zarządzeń bojowo - celnych;** 2) **klauzulę najwięk szego uprzywilejowania;** 3) **postanowienia doty-**

czące kwestji osiedlenia, oparte na umowie z lipca 1927 r., tzw. umowie Stressemann - Zaleski, przy czym **wzajemne prawo osiedlenia zostało nieco rozszerzone.**

Protokół tajny, którego szczegóły nie zostaną opublikowane, zawierać będzie, jako wyrównanie, pewne **koncesje importowe dla Polski**, dotyczące t. zw. „salda węglowego” i importu mięsa i bydła, **a specjalnie nierogaczyny.**

Saldo węglowe będzie stałe, natomiast **kontyngent, przeznaczony z Polski dla eksportu nierogaczyny do Niemiec**, wzrastając będzie w ciągu dwóch najbliższych lat.

Pozatem jak już swego czasu donosiliśmy, prowizorium handlowe polską - niemieckie regulować będzie również sprawę żeglugi morskiej, przyczem dwa największe towarzystwa okrętowe „Hapag” i „Norddeutscher Lloyd” otrzymają **koncesję na udział w przewozie emigrantów z Polski.** W koncesjach, udzielonych niemieckim linjom okrętowym uwzględniony zostanie jednak w pierwszej linii **interes rozwoju portu polskiego w Gdyni.**

Stosownie do przedłożonej rządowi polskiemu oferty, **prowizorium handlowe polsko - niemieckie, parafowane zostanie prawdopodobnie przez min. Zaleskiego i posła Rzeszy niemieckiej w Warszawie, Rauschera.**

Tam, gdzie piekło za życia

Helsingfors, (AW). Wśród zbiegłych z Wysp, Sołowieckich znajduje się m. in. b. policjant polski Bańkowski. Jak wynika ze słów zbiegów na Wyspach Sołowieckich znajduje się w obecnej chwili 45 tys. więźniów, w tej liczbie przeszło tyśiąc kobiet. Są to przeważnie więźniowie polityczni skazani conajmniej na 15 lat więzienia, większość zaś skazana jest na więzienie dożywotnie. Los tych ostatnich ze względu na panujący głód jest straszny. Wszyscy więźniowie otrzymują po 300 gramów chleba dziennie. Głównym naczelnikiem więzienia na wyspach jest czekista Potiomkin, który do swej dyspozycji posiada 2 tys. konwojentów.

Tragiczny zatarg na tle pracy

Poznań, (AW). W nocy z niedzieli na poniedziałek na tle zabronionej ustawą pracy w piekarniach w niedzielę i święta, doszło do tragicznego zatargu między właścicielem piekarni 76-letnim Nowakiem a przybyłymi do niego kilkoma czeladnikami, domagającymi się przerwania pracy. Nowak chwycił za dubeltówkę i strzelił do stojących w izbie czeladników, zabijając 24-letniego Maksymiljana Wesółowskiego.

Śmiertelne zderzenie 3 cyklistów

Berlin, (AW). Z Augsburga donoszą, iż ubiegłej nocy w okolicy wydarzył się tragiczny wypadek. Mianowicie 2 mieszkańcy Augsburga, jadący w kierunku tego miasta na motocyklach, wpaśli na jadącego z przeciwnej strony cyklistę. Zderzenie było ta silne, iż wszyscy trzej ponieśli śmierć na miejscu.

„Tolerancja niemiecka”

(Ciąg dalszy).

Fryzowie zamieszkują w trzech powiatach: Tondern południe, Husum i Eiderstaedt, i stanowią dzisiaj część szczepu, który w zamierzchłej przeszłości obrał swe siedziby nad brzegiem morza Północnego. Ślady o ich istnieniu znajdujemy już u Tacyta. Obecnie poza wyżej wspomnianymi język swój zachowali Fryzowie na Helgolandzie i w Holandji. Spis niemiecki z roku 1925 wykazał 7389 mówiących po fryzyjsku i 1133 dwujęzycznych. Ze spis ten odbiega od faktycznego stanu rzeczy dowodzi wieś Horsbüll, która liczy 569 osób ludności czysto fryzyjskiej, zaś statystyka urzędowa mówi tylko o 140 osobach, mówiących po fryzyjsku. Ogólna ilość Fryzów, mieszkających w granicach Rzeszy szacuje się na 14 — 16000 głów. Struktura społeczna to przeważnie ludność włościańska, dalej idą rybacy, żeglarze i rekordziści. Życie polityczne rozwija się w dwu kierunkach: proniemieckim (Nordfriesischer Verein für Heimatkunde u. Heimatliebe), i mniejszościowo politycznym (Friesisch - Schlewigcher Verein). Przyczem ten ostatni wchodzi w skład Związku Mniejszości narodowościowych w Niemczech i wykazuje bardzo żywą działalność w kierunku utrzymania swego charakteru narodowościowego. Sprawa Fryzów głośna była w roku 1928 i spowodowała sensację mniejszości słowiańskich na kongresie w Genewie.

Serbo - Łużycanie stanowią dzisiaj resztki dawnych słowiańskich szczepów połabskich. Historycznie językowo należą do grupy Słowian zachodnich. Najdalej na południe wysunięty szczep Serbów nazywają Niemcy Wendami. Obszar zajmowany obecnie przez te plemiona zajmuje około 7000 km. kw. zaczyna się mniej więcej o 80 km. na południe od Berlina i kończy się w odległości 10 km. od granicy czeskosłowackiej. Obszar ten podzielony jest między Prusy i Saksonję.

Klub nieletnich zbrodniarzy

Wiedeń, (AW). Aresztowani sprawcy zamachu na inkasenta, któremu zrabowano 13 tysięcy szylingów, są młodymi chłopcami, poniżej lat 20-tu. Utworzyli oni specjalny klub, którego zadaniem było organizowanie i dokonywanie napałów rabunkowych. Zdobyci mieli oni dzielić między siebie, 20 proc. jednak zrabowanych sum zobowiązali się składać do kasy zapomogowej. Sprawcy kradzieży stwierdzili, iż powstał wśród nich projekt włamania się do grobów cesarskich w podziemiach OO. Kapucynów, skąd zamierzali oni jakoby wykraść zwłoki ks. Ruprechta, aby je następnie sprzedać rządowi francuskiemu(!)

Do 10-go grudnia płatna jest nowa rata podatku majątkowego

Jak donosi „P. Zegląd Skarbowy”, do dnia 10 grudnia br. **płatna jest nowa rata podatku majątkowego**, która wyznaczona została w następującej wysokości:

1) Dla płatników pierwszej grupy kontyngensowej (**rolnictwo**) o wartości majątku ponad 10 tysięcy zł., ustalonej na podstawie norm szacunkowych — 1 procent wartości majątku, przyjętego prawomocnie za podstawę do wymiaru podatku;

2) dla płatników II i III grupy kontyngensowej (**wielki i średni przemysł i handel oraz pozostałe kategorie płatników**) o wartości majątku, ustalonego na podstawie norm szacunkowych, po

Katastrofa kolejowa pod Krakowem

Kraków, (AW). Wczoraj o godzinie 6,52 rano przed stacją Bieżanów wydarzyła się katastrofa kolejowa. Pociąg kursujący na linii Kraków — Lublin zderzył się z wozem motorowym, kursującym na linii Kraków — Wieliczka. Dzięki przytomności umysłu maszynisty pociągu osobowego, który zdołał opanować sytuację, katastrofa nie przybrała jeszcze większych rozmiarów, bowiem zagrażało całkowite strzaskanie całego wozu motorowego. Parowóz pociągu osobowego został jednak poważnie uszkodzony. Wóz motorowy nie nadaje się do użytku. Podczas katastrofy około 15 osób odniosło lżejsze lub cięższe obrażenia. Ruch na linii Kraków — Lwów w ciągu trzech godzin był przerwany.

Ofiara handlarzy żywym towarem

Toruń, (AW). Przed kilkoma dniami zaginęła nie jaka N. Tyblewska urzędniczka Komitetu Floty Narodowej w wieku lat 18. Zachodzi podejrzenie, iż ma się tu do czynienia z handlarzami żywym towarem. Dochodzenia w toku.

Niefortunny wynalazca

Strzemieszyce, (AW). 17-letni Antoni Cuber skonstruował swego pomysłu rewolwer. W czasie prób, których dokonywał wraz z towarzyszem, niejakim Romanem Mikasem, w chwili strzału rewolwer rozerwał się, a odłamki żelaza poraniły tak dotkliwie Mikasa, że ten po kilku minutach zmarł. Cubera aresztowano.

Niebezpieczne bandy cyganów

Wilno, (AW). Jak ustalono, na terenie Wileńszczyzny obecnie znajduje się kilka band cyganów, które jak ustalono, trudnią się kradzieżą koni i zajmują się fałszerstwem paszportów i innych dokumentów. Skradzione konie przemycają do Litwy. W związku z tem władze obecnie przystąpiły do obserwacji i śledztwa, celem ustalenia i wykrycia winnych.

Groźna burza w Norwegji

Kopenhaga, (AW). Jak donoszą z Oslo, wczoraj szalała tam groźna burza. Komunikacja telefoniczna i telegraficzna została przerwana. W samem Oslo burza spowodowała duże straty. Z wielu domów huragan pozrywał dachy. Na brzegach Norwegji pada deszcz, w głębi lądu zaś spadły duże śniegi.

nad 10.000 zł. nowa rata wynosi 0.6 procent wartości majątku, przyjętej prawomocnie do wymiaru podatku majątkowego.

Płatnikom, którzy uiszcili pewne sumy ponad płatny dotychczas podatek, nadwyżkę **policz się na pokrycie nowej raty.** O ile nadpłata nie pokryje nowej raty, płatnicy będą wezwani do uiszczenia różnicy, przypadającej jeszcze do zapłaty.

Ze względu na to, że nowa rata jest tylko **dalszym poborem już ustalonego podatku**, nie przysługuje płatnikom od otrzymanych zawiadomień o nowej racie żaden środek prawny. Nie wyklucza to możliwości **żądania sprostowania ewentualnych błędów** w obliczeniu nowej raty.

Podział między dwa kraje związkowe i włączenie do terenów administracyjnych o czysto niemieckim osiedleniu paraliżuje wszelkie wysiłki wyborców serbsko - łużyckich, idące w kierunku zdo bycia postulatów natury narodowościowej politycznej. Siła liczebna Serbo - Łużyczan według spisu urzędowego z dnia 16. 5. 25 r. wynosi 72626. Tymczasem według danych nieurzędowych wynosi 160900 osób, którą należy raczej przyjąć in minus. Siła i poczucie narodowościowe potrafiło przetrwać terror germanizacyjny od czasów Karola Wielkiego i niewątpliwie oprze się obecnej fali przesładowań.

Litwini zamieszkują wschodnie powiaty Prus Wschodnich. Statystyka z 16. 5. 25. r. wykazuje 4208 osób, z językiem litewskim ojczystym i 3267 dwujęzycznych. Społecznie Litwini należą do małorolnych, rybaków i drobnych rzemieślników.

Polacy osiedli w Niemczech są albo pochodzenia tubylczego albo emigracyjnego. Polacy na G. Śląsku, w Prusach Wschodnich i Pograniczu są ludnością autochtoniczną, składającą się w przeważnej części z robotników i małorolnych. Poza tem w całych Niemczech istnieją porozrzucane osiedla polskie, powstałe przez przymusową lub dobrowolną emigrację. Największe skupienia wykazują zagłębie nadreńsko - westfalskie, Berlin, tudzież wielkie osiedla miast północnych i środkowych obszar Niemiec. Ludność polska naogół jest silnie sproletaryzowana. Stowarzyszenia polskie złączone są ogólnie w Związek Polaków w Niemczech, a podnieta płynąca z przynależności do koła kultury polskiej i liczebność stawia Polaków na naczelnem miejscu wśród mniejszości, zamieszkujących Niemcy. Ostatnia statystyka urzędowa z 1925 roku wykazuje 356 tys. Polaków i 545 tys. 698 dwujęzycznych. Wreszcie w Prusach Wschodnich jest 81641 dwujęzycznych Mazurów.

Niemiecka polityka mniejszościowa, przechodząca rozmaite fazy rozwoju obecnie nie jest je-

szcze dostatecznie ukształtowana. Po oświadczeniu Stressemanna w roku 1925, który omawiając sprawę autonomji kulturalnej dla mniejszości niemieckiej, wskazał, że rządy państw Rzeszy muszą te zagadnienia w stosunku do swoich mniejszości również pozytywnie rozwiązać, mniejszości posiadające silniejsze oparcie w państwie macierzy stem mają częściowo prawa w dziedzinie szkolnictwa. A nawet rozporządzenie pruskiego ministra Oświaty z 31. 12. u. r. przewiduje zakładanie państwowych szkół polskich. Przypuszczalnie szowinistyczna opinja niemiecka potrafi i temu rozporządzeniu odebrać moc wykonawczą, jak to uczyniła z paragr. 113 konstytucji wejmarskiej. Poszanowanie praw kulturalnych mniejszości w praktyce doprowadziło do wypadków opolskich. Tajne instrukcje nie pozwalają używać języka polskiego na Śląsku Opolskim wbrew konwencji genewskiej z 15. 5. 22 r. Według statystyki niemieckiej o ogólną sumę dla mniejszości zamieszkałej na terenie Niemiec, już po wliczeniu t. zw. dwujęzycznych określa się cyfrą 1,094,270. Cyfrę tę należy przyjąć z jaknajdalej idącym zastrzeżeniem, gdyż nawet istotna liczba samych Polaków wynosi przeszło milion 200 tys. Pojęcie dwujęzyczności, wprowadzone do spisu w Niemczech nie może oddać faktycznej oceny siły mniejszości pod względem ilościowym. Statystyka urzędowa nosi cechy nieprawdopodobieństwa, jeżeli porównamy je z rokiem 1910. Okazuje się, że w okresie 15 lat w obrębie dzisiejszych Prus liczba obcojęzycznych zmieniła się z ca. 1,769,000 na ca. 495,000, a więc przeszło o 1/3, gdy tymczasem liczba dwujęzycznych zwiększyła się z 167,000 na prawie 645,000. Przy spisie n. p. gdy Niemców bez względu na ich gwary i przynależność do poszczególnych państw w Rzeszy podano w jednej rubryce, to Polaków trzeba szukać, jako Polaków, Mazurów, dwujęzycznych z językiem niemieckim lub polskim, lub też z niemieckim i „mazurskim”.

Koniec.

CHOJNICE I POWIAT

Chojnice, dnia 13. listopada 1929 r.

Chojnice

Uroczystości u kolejarzy w dniu 11 listopada.

Rocznicę 11 - lecia odzyskania Niepodległości święcili kolejarzy chojniccy bardzo uroczysto. W sobotnim capstrzyku brali udział członkowie Kolejowego Przesposobienia Wojskowego z orkiestrą na czele. Także w niedzielę brali kolejarze udział w uroczystej sumie, pochodzie i defiladzie wystawiając z członków KPW. kompanię pod komendą p. Głiszczyńskiego.

W poniedziałek, tj. w dniu rocznicy, wieczorem o godzinie 8 odbyła się w ubikacjach p. Jazdzewskiego uroczysta akademja urządzona staraniem mniejszego ogniska KPW. Na akademję przybyło około 100 pracowników kolejowych wraz rodzinami. W skład programu akademji wchodziły m. in. występy doskonałej orkiestry smyczkowej kolejarzy. Słowo wstępne wygłosił sekretarz p. Gałazka, który odczytał także odezwę wystosowaną przez władze okręgowe do poszczególnych ognisk. Ogólnie podobały się także audycje radiowe. Wspólnym śpiewem „Boże coś Polskę” zakończono tę piękną uroczystość.

Zaznaczyć wypada, że poniedziałkowa akademja była pierwszą tego rodzaju uroczystością, urządzoną przez młodą organizację kolejową.

Poszukiwanie oszukanych przez zręcznego oszusta.

Powiatowa Komenda Policji Państwowej w Chojnicach nadsyła nam do umieszczenia następującą wiadomość:

Dnia 12. 10 br ujęto w Kaliszu pewnego osobnika podającego się za Marjana Greleckiego, doktora medycyny, legitymującego się indeksem Uniwersytetu w Tuluzie. Stwierdzono, że legitymacja była fałszowana, a osobnik ten dopuszczał się różnych oszustw tak na terenie Polski jak i zagranicą. Wyłudzał mianowicie gotówkę dając w zastaw fałszowane weksle podpisane przez firmy Aleksander Henisch Katowice, firma Felicitas Częstochowa i Huta Szklana Phoenix z Piotrkowa. Posługiwał się także fałszywymi czekami na PKO., zbierał składki na rzecz inwalidów wojennych, pobierał zaliczki od urzędników na dostarczenie aparatu przeciwgruźlicznego „Tanere”, pobierał kwoty za bezpieczeństwo od pożarów z towarzystwa „Port” Sp. Akcj. centrala Warszawa.

Rzekomy Grelecki, władający językami polskim, francuskim, czeskim, węgierskim, niemieckim, rosyjskim i ukraińskim, wydaje się być oszustem międzynarodowym, ponieważ, jak stwierdzono, przebywał prócz w wielu miastach Polski, także w Niemczech, Austrii, Szwajcarii, Belgii, Francji, Węgrzech, Anglii i Rosji Sowieckiej.

Rysopis jego jest następujący: Wzrost 1,63 cm., postać wysmukła, brunet, zarost ciemny — gęsty, twarz gładka, pociągła, nieco zniszczona (przeżyta), czoło niskie, włosy wtył cesane, oczy szare, brwi łukowate, ciemne, nos średni wąski, usta średnie. W górnej szczęce brak 3 zębów. Ponieważ oszust nie posiada żadnych dokumentów osobistych, jak również nie chce udowodnić swojej tożsamości, zachodzi zaś podejrzenie, że działał także na terenie Województwa Pomorskiego, uprasza się wszystkie osoby przez niego poszkodowane, ewentualnie mogące podać o nim jakiegokolwiek bliższe dane, zgłosić wszelkie wiadomości w Powiatowej Komendy PP. Chojnice.

Odprawa dla „towarzyszów” z pod czerwonego sztandaru.

Miejscowe PPS. chcąc w niedzielę po skończonym wiecu urządzić pochód po mieście chciała w tym celu „skaptować” orkiestrę. Dlatego też wszczęli „czerwoni towarzysze” pertraktacje z powracającą z uroczystości w mieście orkiestrą kolejarzy Ci zaś zorientowawszy się kogo mają przed sobą odpowiedzieli odmownie. Tak więc nie pozostało „towarzyszom” nic innego, jak — acz z bólem w sercu — zrezygnować z tej „przyjemności”.

Orkiestra kolejowa.

Przed rokiem mniej więcej założona orkiestra dęta kolejarzy chojnickich poczyniła ostatnio widoczne postępy. Gra jej podczas uroczystości 11 - lecia Wskreszenia Państwa Polskiego podobała się ogólnie. Przy tej okazji zaznaczyć należy, że działalność owej orkiestry ujęto w ramy organizacji, na czele której stanął st. zawiadowca Odcińka Drogowego I p. Lemańczyk. Dyrygentem obrano znanego muzyka p. Drzewickiego. Funkcję skarbnika pełni p. Redlarski a sekretarza p. Urbanowicz. Orkiestra wzniosła się ostatnio pod fachowym kierownictwem p. Drzewickiego na nieprzeciętne wyżyny artystyczne. Obecnie orkiestrą ci w liczbie 20 pilnie ćwiczą, celem występów z poważ. utworami oraz muzyką nowoczesną.

Sensacyjny proces przed sądem w Chojnicach.

Przed Sądem Okręgowym w Chojnicach toczyła się ciekawa sprawa o przemytnictwo. Na ławie oskarżonych zasiadli: Władysław Tylicki, prowizoryczny hamulczy i M. Mantaj, starszy asystent kolejowy, obaj z Chojnic.

Akt oskarżenia zarzucał Tylickiemu, iż 13 listopada 1928 roku przemycił z Niemiec do Polski 50 cygar, zaś Mantajowi, iż nabył owe przemycone cygara od Tylickiego. Rzec ma się następująco: Dnia 13 listopada 1928 roku o godzinie 11 wieczorem przybył Tylicki pociągiem towarowym niemieckim z Malborka do Chojnic. Gdy schodził z pociągu zabrał lampy sygnałowe z końca pociągu i skierował się do ubikacji lampistów by lampy oddać. Po drodze przystąpił do niego urzędniczy p. Świątkowski i towarzyszył mu aż do ubikacji owych lampistów. Gdy zaszli na miejsce otworzenia lamp. Świątkowski zażądał otworzenia lamp, które też Tylicki otworzył, lecz nic w nich nie znalazł. Po kilku dniach doniósł kolejarz Wróblewski władzom Celnym że w chwili gdy Świątkowski był zajęty rewizją lamp Tylicki wyciągnął z pod paczki paczkę i rzucił na stół.

Co zeznali świadkowie: Świadek naoczny Kolbert zeznał bez przysięgi iż gdy Tylicki wszedł do ubikacji, ustawił lampy na podłodze i w pew. mom. położył na stół paczkę, Co w niej się znajdowało nie wie.

Głównym świadkiem oskarżenia jest kolejarz Wróblewski. Zeznaje również bez przysięgi. Zeznaje, że gdy Tylicki wszedł do ubikacji, w jednej chwili położył na stół paczkę. Świątkowski nie zauważył tego i odszedł razem z Tylickim do pociągu, by tam przeprowadzić rewizję. Po krótkim czasie gdy się spotkał z Tylickim i zapytał się go co do paczki Tylicki oświadczył mu, że paczkę może odnieść p. Mantajowi, co też uczynił. W biurze wręczył paczkę p. Mantajowi, za co otrzymał jednego niemieckiego papierosa i później miał otrzymać jeszcze więcej.

Przeprowadzona rewizja nie dała pożądanego rezultatu. Sąd po naradzie uwolnił obu oskarżonych od winy i kary na koszt skarbu państwa, dla braku dostatecznych dowodów winy. Przedewszystkiem nie można stwierdzić, co ta paczka zawierała.

Państwowe Gimnazjum.

Wywiadówka dla rodziców odbędzie się w sobotę, 16 listopada, od godziny 1 — 2.

Dr. Korzeniowski, dyr. gimn.

Do rodziców

zwracamy się z gorącą prośbą, by symów swych zachęcili do wstąpienia w szeregi Stow. Młodz. Polskiej. Ojciec i matka, jeśli Ci przyszłość syna nie jest obojętną, jeśli chcesz, by syn Twój był człowiekiem porządnym i nie zatruł dni życia Twego postaraj się o to, by poszedł dziś w środę o godz. 8 wiecz. na pogadankę do szkoły powszechnej, i dołóż starań, by nie zabrakło go w niedzielę między jego kolegami u Stołu Pańskiego.

Bezbrankowy mecz w piłkę nożną.

Jako przedmecz przed spotkaniem — o którym już pisaliśmy — między SMP. a GKS. „Grom” rozegrały zawody w piłkę nożną zespoły KS. „Chojniczanka” oraz KS. „Gryf”. Grę rozpoczęto około godziny 1 w południe. W pierwszej połowie gra obu drużyn prawie że równorzędna, przy czym uwidacznia się chwilami lekka przewaga to jednej to drugiej drużyny. Po przerwie taki sam obraz jak w pierwszej połowie. Obie drużyny dążą do uzyskania jednej zwycięskiej bramki. Daremne wszelkie usiłowania z obu stron. Przy stanie 0 : 0 odgwiszduje sędzia zawody.

Niedzielnym wynikiem osiągniętym w spotkaniu rewanżowym jest dla KS. „Chojniczanka” zaszczytny biorąc pod uwagę niedawną jej przegraną w walce z tym samym przeciwnikiem.

Co wyświetla kino „Nowości”

Dziś po raz ostatni wyświetla się największy arabski superfilm sezonu pt: „Biała Niewolnica” — Fascynująca symfonia miłości i żądy na erotycznym tle wschodu. Odwieczna pieśń żaru płonącej krwini krainy haremów. W rolach głównych: Największy tragik i ulubieniec publiczności Włodzimierz Gajdarow i Liana Haid. Włodzimierz Gajdarow nigdy nie był tak piękny i męski, jak tym razem. Jest to jego najlepsza dotychczasowa rola. Film odznacza się przepięknymi zdjęciami, dokonaniem w Stegierze i Egipcie.

Powiat

Ze sądu.

Zielona - Huta, powiat chojnicki. Albert Balkow skazany został na 20 zł. grzywny za to, iż nie miał w swej oberży cennika monopolu spirytu sowego.

Znęcał się nad swą własną żoną.

Rytel, powiat chojnicki. Pewnego razu wybuchł między małżonkami Gradowskimi spór o syna. W toku sprzeczki uderzył Michał Gradowski swą żonę w twarz. Żona poczęła wołać o pomoc. Gr. rozgniewany począł żonę bić ponownie, tak, iż ta wreszcie wybiegła na podwórze, wołając w niebłogłosy o pomoc. Na to wybiegł Gradowski na podwórze i wzywał żonę do domu. Ta widząc, że mąż jej ma wręce kij, upierała się z obawy przed dalszym znęcaniem się. Gradowski widząc, że żona nie reaguje na jego wzywianie uderzył ją kijem, poczem wszedł do mieszkania. Gradowska przez cały tydzień się ukrywała u obcych ludzi. Pewien świadek zeznał, że Gradowski często swą żonę bił. Sąd w Chojnicach skazał Michała Gradowskiego na 2 tygodnie więzienia i kosztu sądowego. Wykonanie tej kary zawieszono mu na przeciąg 1 roku.

Z POMORZA

25 letni jubileusz urzędowania.

Sypniewo. W ubiegłym tygodniu obchodził p. Bernard Rosiński, kierownik tut. szkoły powszechnej, 25-letni jubileusz swej pracy nauczycielskiej. Z okazji konferencji rejonowej zebrał się w szkole pp. nauczyciele z p. Inspektorem szkolnym Rochonem na czele, gdzie złożyli Jubilatowi swe życzenia. Obecny był także Pan Starosta powiatowy Ornass. Podczas obiadu przemawiał p. Inspektor szkolny, stawiając Jubilata jako wzór nauczyciela Polaka. Pan Rosiński jest długie lata również wójtem na obwód Sypniewo i Iłowo, pracując też gorliwie na niwie społecznej.

Znaszej strony ślemy Jubilatowi ad multos annos.

Rzut oka na miejscowe stosunki.

Stockie Młyny, powiat gniewski. W powiecie gniewskim nad Wierzycą leży miejscowość Stockie Młyny. Jest to w malowniczym dole położona elektrownia, produkująca siłę swoją na szeroką okolicę, aż po Starogard, Tczew i Smętowo. W dawnych czasach był tam wodny młyn do którego z najodleglejszych miejscowości przywożono zboże na przemiał. Właścicielem młyna był Stock, od którego to nazwiska otrzymała miejscowość obecną nazwę. Do młyna tego należała większa posiadłość ziemska. Młyn ulegał ulepszeniom np. wprawdono turbinę itp. W późniejszych czasach zamieniono młyn na humer. Była to przekuwalnia żelaza. Wiadomo, że w zamierzchłych czasach gdy przemysł nie był tak bardzo rozwinięty, zwożono stare żelazo do przekuwalni, gdzie je przekuto na nowe. Nadmienić wypada, że istnieli również tak zwani gwoździarze, którzy zajmowali się domowym wyrobem gwoździ. Jednym z właścicieli wspomnianej nieruchomości w Stockich Młynach był p. Pieski i następnie jego synowie. Około roku 1910 uruchomiono na Wierzycy na miejsce młyna elektrownię która dzięki różnym ulepszeniom osiągnęła obecną siłę.

Punktem

oparcia

przy fabrykacji
Vitello są pier-
wszorządne su-
rowce: świeże
mleko, czysty
tłuszcz roślinny
oraz jajka. Ku-
pujcie zatem:

dla każdego gospodarstwa

POWSZECHNA
WYSTAWA KRAJOWA
POZNAŃ 1929.

Morderstwo na otwartej szosie

Toruń, (AW). W dniu 11 bm. o godz. 1-ej w nocy zamordowany został na szosie Orzechów — Sieraków w pow. Wąbrzeźno przez nieznanego sprawcę niejaki Alojzy Kapusta, zamieszkały w Orzechowie. Przyczyną morderstwa były prawdopodobnie porachunki osobiste. Za sprawcami, którzy zbiegli w stronę Kowalewa, zarządono na tychmiastowy pościg.

Giełda bydła

Poznań, dnia 12. XI. 1929.

A. Woly :	Bydło :	
a pełnomięsne wytuczony woly, najwyżej wartości rzeźnej, niezapręgane		148—156
b) pełnomięsne wytuczony woly od 2 — 3 lat		138—144
B. Stadniki :		
a) pełnomięsne, wyrosłe, najwyższej wartości rzeźnej		148—156
b) pełno mięsne młodsze		138—144
c) miernie odżywione młodsze i dobrze odżywione stare		120—126
C. Jąłowki i krowy :		
a) pełnomięsne, wytuczony jąłowki, najwyżej wartości rzeźnej		150—160
b) pełnomięsne, wytuczony krowy najwyższej wartości rzeźnej do lat 7		136—144
c) starsze wytuczony krowy i mniej do- bre młodsze krowy i jąłowki		120—126
d) miernie odżywione krowy i jąłowki		80—100
e) liche odżywione krowy i jąłowki		000—000

Owce :

Opasy chlewne.		
a) jagnięta tuczne i młodsze skopy tuczne		140—150
b) starsze skopy tuczne, liche jagnięta tuczne i dobrze odżywione młode owce		120—152
c) miernie odżywione skopy i owce		—

Cielęta :

b) najprzedniejsze cielęta tuczne		210—220
c) średnio tuczne cielęta i najprzedniejsze ssaki		190—200
d) mniej tuczne cielęta i dobre ssaki		170—180
e) liche ssaki		150—160

Świnie :

a) tuczne ponad 150 kg. żywej wagi		—
b) pełnomięsne od 120 do 150 kg. żywej wagi		262—268
c) pełnomięsne od 100 do 120 kg. żywej wagi		250—256
d) pełnomięsne od 80 do 100 kg. żywej wagi		238—244
e) mięsne świnie ponad 80 kg.		224—232
f) maciory i próżne kastraty		206—220

RUCH w TOWARZYSTWACH

Lutnia. Lekcja śpiewu dla chóru męskiego odbędzie się wyjątkowo w czwartek o godzinie 8,15 wieczorem w szkole. O kompletny udział uprasza, Dyrygent.

Największy dom bławatów, konfekcji i galanterji na miejscu na jarmark

poleca

Bogaty wybór! Ceny najniższe!
eleganckie płaszcze damskie

od najtańszych do najwykwintniejszych modeli.

Pulowery, kostjomy i jaczki więzione, modne jedwabie i materiały na suknie, bielizna i wyprawy bielizniane, fartuchy, trykotaze, rękawiczki, pończochy.

Bogaty wybór w konfekcji męskiej i chłopięcej
Kapelusze — koszule dzienne — krawaty.

Dla mieszkań: **firany, dywany, materiały na chodniki**
obicia na meble, kołdry, galanterja, wełna pończoszowa, torebki.

Juljusz Schreiber, Chojnice

Tel. 48.

Rynek 17.

Polecam na jarmark bogaty wybór po umiarkowanych cenach:

Trykotaze zimowe dla pań, panów i dzieci,
Kombinacje dzieci. od 2 zł. Kalesony męskie
od 4 zł., jaczki więzione, swetry i ubranka
dzieci, sukienki dla dziewcząt, pończochy,
rękawiczki, chusteczki, krawaty, wełny, nici,
chustki, szale.

Ludwik Rasch

Porcelana — fajansy, talerze, filiżanki,
salaterki, itd., serwisy do kawy, garnitury
na umywalnie i do kuchni. Naczynia brun-
tawskie, artykuły domowe, wyroby emalowe,
szcztolki. Torebki damskie, mapy na akta,
walizki, parasole, wyroby stalowe, cerata.

Café Radke

Cukiernia i restauracja.
Chojnice, ul. Człuchowska 22.

Jutro w jarmark

od godz. 4-tej po poł.

koncert

Dziennie ciastka, wyborne napoje i wina
najlepszej jakości.

Otwarcie!

Nin. podaje się do wiadomości, że
z dniem dzisiejszym **otwieramy** znowu
w Człuchowskiej bramie w skła-
dzie Fa. Falkenstein, 2546

skład mięsa i wędlin.

Pöls i Co.

Hotel Priebe

Dziś, w środę dnia 13. bm wiecz. o g. 8-mej
odbędzie się

Koncert-Dancing

na który uprzejmie zaprasza

Gospodarz.

Przetarg przymusowy

Dnia 14. listopada r. b.
o godz. 15-tej sprzedam
na sali p. Jażdżewskiego
najwięcej dającemu za go-
tówkę:

20. koszul męskich.
W. Kowalski

Kom. sąd. Chojnice 2550

Przetarg dobrowolny

Dnia 14. listopada r. b.
o godz. 12-tej sprzedam
na sali p. Jażdżewskiego
najwięcej dającemu za go-
tówkę:

1. wirówkę.
W. Kowalski

Kom. sąd. Chojnice 2551

Przetarg przymusowy

We czwartek, dnia 14.
bm. o godz. 14. sprzedam
w Angowicach najwięcej
dającemu za gotówkę;

1 kopicie kartofli około
500 ctr.
1 stadnika 3 let.
Zbiórka licytantów przed
sołectwem.

Szeleziński

Kom. sąd. Chojnice 2553

Przetarg przymusowy

We czwartek, dnia 14.
bm. o godz. 16-tej sprze-
dam w Ogorzelinach naj-
więcej dającemu za go-
tówkę:

10 fur żyta
Zbiórka licytantów przed
sołectwem.

SzelezińskiKom. przy Sądzie Grodzkim
Chojnice. 2554

Pokój

umeblowany

do wynajęcia. 2556
Gdańska 20.

Przetarg przymusowy

W piątek 15. bm. o godz.
11-tej przed poł. sprze-
dam w Brusach u p.
Marcela Cisewskiego:

około 4 cbm. desek
15 mm., 1 nową szafę
do ubrań, 1 nowy for-
tepien, 200 ctr. węgla
kamiennego, 4 kanapy,
1 bufet, 1 leżankę,
1 regulator, 1 damski
rower, 1 sanie wyjaz-
dowe i 1 wialnie.

Winkowski

Kom. sąd. Chojnice. 2552

Licytacja dobrowolna.

Dn. 16. bm. o godz. 13.30
sprzedam publ. na podwór-
zu p. Jażdżewskiego pl.
Jerzego 5. najwięcej daja-
cemu za gotówkę:

1 dwukonna powózkę
wyjazd. (bryczkę).
Licytacja odbędzie się
na pewno.

Trzebiatowski

kom. miejski Chojnice 2545

Obelgę

zrzuconą dnia 10. bm. na
rodzinę Usk'ich niniejszem
cofam i serd. przepraszam.

Fr. Grochowina.

Strzelecka 7. 2555

**I piła taśmowa,
I tokarnia do
drzewa, I piła
tarczowa, hebla-
rnie i narzędzia**

są tanio na sprzedaż.
Strzelecka 7. 2555

Inteligentna

panienka,

umiej. dobrze hotelową ku-
chnię prowadzić, poszukuje
posady zaraz lub od 1. 12.
br. Oferty pod „Panienka“
do eksp. Dzień. Pom.

Tysiące

chorych na katar żołądka,
wzdęcia, kurcze bóle. nie-
strawność, brak apetytu,
ogólne osłabienie et cetera,
odzyskało zdrowie, używa-
jąc zioła sławnego na cały
świat Dr. Dietla, Profesora
Uniwersytetu Jagiellńskiego.
Zadajcie bezpłatnej bro-
szury pouczającej Adres:
Liszki-Apteka.

Przyjmuje się:

Wszelkie**skórki futrzane**

do farbowania. 2511

Chem. Pral. i Farb.

M. Gajdka

Dworcowa 12.

Drzewka

Owocowe

w dobrych gatunkach
poleca

K. Błaszczak

szosa Gdańska 16.

Z powodu rozbioru wia-
traka sprzedam **2 pary**

kamieni

francuskich.

M. Cysewski

2526 BRUSY, wybud.

Wykwintne

manicure 1 zł.

Dworcowa 72.**Krakowska.**

Ogłaszajcie

w poczytnem piśmie naszym

Tran

pokost

**olej do maszyn
do podłóg i maś
do froterowa-
nia (Bohnerwachs)**
smarędo wozów
poleca

Stanisław Rink

Rynek 6 2540

Sadzonki leśne

iglaste i liściaste
ma korzystnie do oddania
Jan Kunca,
Lutowo pow. Sępólno.

„Dziennik świeżo palone

kawy

dobre jakości jak i wszelkie
towary kolonialne poleca

tanio

Stanisław Rink

Rynek 6. 1539

Uczennica

do kuchni może się zgłosić.

Hotel Priebe.

Dziewczyzna

może się zgłosić. 2544

Dworcowa 60 l.

Dziewczyzna

umiejąca dobrze gotować
zaraz potrzebna. 2548

Młyńska 4,

skład.

Pokój

umeblowany

przy Rynku do wynajęcia.
Zgłoszenia do eksp. Dzień.
Pom. 2530